

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

KA2 STRATEGIC PARTNERSHIP PROJECT Nr 2020-1-LT01- KA201-078065

I, Citizen to Be

Es, topošais pilsonis

APMAIŅA

Mācību resursi

Izdevums *Es, topošais pilsonis* ir metodisks līdzeklis ekonomikas, pilsoniskās izglītības un ētikas mācību satura apguvei starpdisciplinārā pieejā, kas izstrādāti Erasmus+ KA2 projekta *I, Citizen to Be* ietvaros. Projekta materiāli sastāv no 12 nodarbībām: personība, nabadzība, roboti, ekoloģija, patērētājs, brīvprātīgais darbs, sociālie tīkli, viltus ziņas, darbs, veselība, maiņa, uzņēmējdarbība. Katra nodarbība ir sagatavota tā, lai tā atbilstu skolēnu vecuma grupai, kā arī sociālajai un kognitīvajai attīstībai. Katrai nodarbībai tiek piedāvāts ieteicamais mācību procesa apraksts, kas ietver 3 vai vairāk fragmentus. Katrā nodarbībā tiek aktualizēta konkrēta tēma, kas atspoguļo personīgo vai sociālo, vai globālo perspektīvu, ietverot ekonomiskos, pilsoniskos un ētiskos aspektus.

Nodarbības **Apmaiņa** problēmjautājumi personīgā, sociālā un globālā līmenī:

Ko cilvēkiem nozīmē apmaiņa?

Kas ir kopīgs apmaiņai un cenai?

Kāpēc slāpes nomocīts cilvēks samainītu maisiņu ar dimantiem pret glāzi ūdens?

Redaktors: Ineta Helmane, Inguna Lāce, Staņislava Marsone

© Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas, mākslas fakultāte, 2023

APMAIŅA

APMAIŅA VAR BŪT VĒRTĪGA! PAMĒĢINĀSIM?

JĒDZIENI

Nauda - apmaiņas līdzeklis, kas atvieglo un paātrina apmaiņu;

“Apmaiņa natūrā” - tieša preču un pakalpojumu apmaiņa, kurā nav iesaistīta nauda;

Kriptovalūta - virtuāla valūta, kuru nekontrolē ne valdība, ne bankas.

CIK VĒRTA IR KOŠĻĀJAMĀ GUMIJA?

ILGUMS - 5 minūtes

FRAGMENTS I

IEVADS

Vizuālā ideja: veikala plaukts ar dažādām precēm: skrituļdēli, slidām, limonādi, cepuri, lietussargu, kāmjiem utt. Un katrai no tām ir pievienotas divas cenas - vērtība un cena -, un tās pilnīgi nesakrīt. Piemēram, Cepure cena ir EUR 15, vērtība 0. Kāmja cena: bez maksas, vērtība miljons utt.

Mikuss raksta Jānim.

Čau, Jāni! Varbūt tev ir košļājamā gumija?

- Es nezinu. var būt Paskatīšos vēlāk.

- Nē! Tagad! Lūdzi 🙏

-Kas ar tevi notika? Man nav

- pajautā citiem, varbūt tiem ir? Es ēdu ķiploku kebabu, 🤧 un

Jūlija mani uzaicināja tikties pie ozola 4 minūšu attālumā! 🤦‍♀️

-hahaha 😄😄😄 haha 😂😂😂 Vilim ir - viņš teica

SKOLOTĀJA GRĀMATA

Vissvarīgākais ir tas, ka skolēns:

- atšķir vērtību no cenas
- nosauc faktoros, kas padara lētu lietu vērtīgu
- spēj nosaukt apmaiņas piemērus no ikdienas

Gaita:

- Skolēni lasa dialogu
- Skolotājs izvēlas, kurus jautājumus pārrunās ar visu klasi

10 € par gabalu 🤪
- kāds zaglis! Nu labi. Ņem to!

- un viņš arī saka - tu nedēļu pildīsi viņa mājasdarbus

-10 eiro un apmēram 3h darba gumijai 😭

- par mīlestību pret Miku 🧡

TESTA JAUTĀJUMS

Kāda ir košļājamās gumijas gabala vērtība Mikum?

- a. 10 € un mājasdarbi
- b. Apmēram 20 centi
- c. Nevērtīgs
- d. Nevar novērtēt

JAUTĀJUMI

1. Vai šī apmaiņa ir pareiza? Kāpēc?
2. Vai Viļa piedāvājums ir pareizs? Kāpēc?

ATBILDES

TESTA JAUTĀJUMS

Kāda ir košļājamās gumijas gabala vērtība Mikum?

- a. 10 € un mājasdarbi (pareizi)
- b. Apmēram 20 centi
- c. Nevērtīgs
- d. Nevar novērtēt

JAUTĀJUMI DISKUSIJAI

1. Vai šī apmaiņa ir pareiza? Kāpēc?

Jā, jo jūs, puisi, mainījāties pēc savas gribas. Citādi apmaiņa nebūtu notikusi. Abi puisi apmierināti, Mikam tika košļājamā gumija, kas izglāba viņa randiņu, Vilis nopelnīja 10 eiro un

<p>3. Vai cena atspoguļo preces vērtību? Kāpēc?</p> <p>4. Izdomā vai atceries piemērus, kur lētas lietas noteiktos apstākļos var kļūt pat ļoti dārgas. Kāpēc tas notiek?</p> <p>5. Ko tu šodien iemainīsi?</p>	<p><i>mājasdarbi izpildīti. Zaudētāju šajā situācijā nav, lai gan normālos apstākļos Mikus varēja nopirkt košļājamo gumiju par dažiem desmitiem centu.</i></p> <p>2. Vai Viļa piedāvājums ir pareizs? Kāpēc?</p> <p><i>Viļa uzvedību var uzskatīt par morāli pareizu, jo viņš piekrita apmainīties.</i></p> <p><i>Protams, puisis varēja piedāvāt izdevīgākus apstākļus, košļājamo gumiju, lai tikai apmierinātu lūgumu.</i></p> <p>3. Kāda ir košļājamās gumijas cena un vērtība Mikam? Vai cena vienmēr atspoguļo preces vērtību? Kāpēc?</p> <p><i>Košļājamās gumijas gabala cena ir aptuveni 20 centi, kas Mikam toreiz bija līdzvērtīgi 10 eiro un 3 stundu darbam.</i></p> <p><i>Lielāko daļu laika cena atspoguļo vērtību, bet ne vienmēr. Šajā gadījumā cena un vērtība nesakrīt, jo šādos apstākļos Miks apmaiņā pret košļājamo gumiju bija gatavs dot daudz vairāk.</i></p> <p><i>Cena ir objektīva un visiem vienāda, savukārt vērtība subjektīva, personiska.</i></p> <p>4. Izdomā vai atceries piemērus, kur lētas lietas noteiktos apstākļos var kļūt pat ļoti dārgas. Kāpēc tas notiek?</p> <p><i>Labs piemērs ir priekšmeti, kuriem ir sentimentāla vērtība, piemēram, tuvinieku vēstules, kas jums ir nenovērtējamas, bet citiem pilnīgi nevērtīgas. Vai veca lauku māja, kurā pavadījāt visu savu bērnību, tās tirgus vērtība var būt ļoti zema, un tā jums ir dārgāka nekā jauna māja pilsētas centrā.</i></p>
--	--

	<p><i>Arī tad, kad dažas lietas ir maz, to vērtība pieaug. To ilustrē slavenais dimanta un ūdens paradokss. Ja jums tuksnesī ir dimantu maisiņš, nevis ūdens piliens, jūs noteikti tos apmainītu pret ūdeni.</i></p> <p>5. Ko tu šodien iemainīsi?</p> <p><i>Mudiniet skolēnus atcerēties apmaiņu, ko viņi ir veikuši. Svarīgi saprast, ka apmaiņas objekts var būt jebkas, kas tobrīd ir vērtīgs apmaiņas partneriem – laiks, nauda, lietas, pakalpojumi, pūles utt.</i></p>
<p>BITCOINS — APMAIŅAS MAZDĒLS</p> <p>ILGUMS - 7 minūtes</p>	
<p>FRAGMENTS II</p>	
<p>JAUNĀ MATERIĀLA SKAIDROJUMS</p>	<p>SKOLOTĀJA GRĀMATA</p>
<p>Iedomājieties, ka pamostaties pasaulē bez [naudas], kredītkartēm un banku programmām. Gribas! Beidzot nebūs jādama, kā nopelnīt, vairs nebūs konkurences, nebūs atšķirtības starp bagātajiem un nabagajiem - ardievu materiālistiskā pasaule? Ne tik ātri.</p>	<p>Vissvarīgākais ir tas, ka skolēns:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>izskaidrotu naudu kā ērtas apmaiņas objektu</i> • <i>zinātu apmaiņas objektu hronoloģisko secību</i>

Ja nebūtu naudas, par visām savām vajadzībām būtu jāgādā pašam. Izaudzēt ne tikai pārtiku, bet arī izgudrot elektrību, iegūt izglītību, labot zobus. Vai arī jūs varētu atgriezties laikā [dabiskā apmaiņa].

Tu audzēsi sev kaķus un meklēsi, kas tos vēlas mainīt pret to, kas tev ir vajadzīgs. Sludinājumi internetā varētu šķīst aptuveni šādi: “Es maināmu persiešu šķirnes kaķi uz jauniem sporta apaviem” vai “Meklēju, kurš vēlas medu un kuram ir avokado”. Tas prasīs daudz laika un pacietības.

(Ideja attēlam: pilns ar cilvēkiem kas no bagāžniekiem tirgojas ar precēm, vienam bagāžnieks pilns ar āboliem, citam pilna mašīna ar kaķiem, trešajam televizors - un virs šīm iepirkšanās vietām plakāti "mainu pret grāmatām", „mainu pret 38.izmēra kedām", "mainu pret trīsistabu dzīvokli" utt.)

Rezultātā cilvēki pārgāja no apmaiņas natūrā uz starpniekiem, produktiem, kurus visi vēlas un var viegli apmainīt. Tā bija kafija, tabaka, garšvielas. Vēlāk šajā vietā ienāca metāli, zelts, sudrabs un no tiem kaltas monētas. Grūti nēsāt pilnu kabatu ar zeltu – cilvēki domāja, un tā parādījās papīra nauda. Līdzās šodien mums joprojām ir bankas kartes un tiešsaistes naudas pārskaitījumi. Un jaunākā naudas forma ir [kriptoalūta]. Bet visiem šiem apmaiņas objektiem ir viens un tas pats mērķis - apmainīt tos pret to, kas jums nepieciešams!

Cilvēki apmainās, jo viņi lietas vērtē atšķirīgi. Ja visi gribētu tikai kedas un neviens negribētu kaķus, apmaiņas nebūtu. Ir svarīgi neapmainīt sliktāko iespējamo pret labāko un tādējādi kādu maldināt. Svarīgi ir piedāvāt otram to, kas nepieciešams, lai iegūtu to, kas jums nepieciešams.

- *analizētu apmaiņas priekšrocības*

Gaita:

- *Skolēni izlasa tekstu, pievēršot uzmanību jēdzieniem*
- *Patstāvīga atbilde uz jautājumu*
- *Diskutējiet par neskaidrībām*
- *Izvēlieties apspriežamos jautājumus*

Vai ir kāds ātrāks un vienkāršāks veids, kā iegūt to, ko vēlaties? Protams jā – pelni un pērc. Ikviens vēlas naudu, jo to ir viegli apmainīt pret jebko citu. Atšķirībā no kaķiem.

Tādējādi nauda ir tiešās apmaiņas mazbērns. Tie padara apmaiņu vieglāku un ātrāku.

JAUTĀJUMS

Kurš no šiem objektiem var būt apmaiņas objekts?

- a. Laiks
- b. Nauda
- c. Medus
- d. Var būt visi

JAUTĀJUMI DISKUSIJAI

1. Vai mūsdienu pasaulē būtu iespējams dzīvot nevis pērkot lietas, bet mainot tās?

2. Kā apmaiņa ir saistīta ar ekoloģiju? Kā apmaiņa var veicināt patēriņa samazināšanu, piesārņojuma samazināšanu, enerģijas taupīšanu utt.?

TESTA JAUTĀJUMS

Kurš no šiem objektiem var būt apmaiņas objekts?

- a. Laiks
- b. Nauda
- c. Medus
- d. Var būt viss (pareizi)

JAUTĀJUMI DISKUSIJAI

1. Vai mūsdienu pasaulē būtu iespējams dzīvot nevis pērkot lietas, bet mainot tās?

Mūsdienās biržas atkal kļūst arvien populārākas. Festivālā var uztetovēt (ar vecāku piekrišanu!) nevis par naudu, bet pret to, ko piedāvā apmaiņā - atslēgu piekariņu, cepuri vai zīmējumu. Vinted lietotne tika iecerēta kā platforma apnikušo lietu apmaiņai, taču lietotāji pamanīja, ka tomēr labāk un vienkāršāk

	<p><i>par naudu ir vienkārši nopirkt lietas, kas kādam vairs nav vajadzīgas.</i></p> <p><i>Dzīvot apmaiņā noteikti ir iespējams, taču būtu jāmeklē kāds, kuram ir tas, ko vēlies, un pretī vari piedāvāt viņam nepieciešamo. Tas prasītu laiku.</i></p> <p>2. Kā apmaiņa ir saistīta ar ekoloģiju? Kā apmaiņa var veicināt patēriņa samazināšanu, piesārņojuma samazināšanu, enerģijas taupīšanu utt.?</p> <p><i>Apmainoties ar lietām, kas vairs nav vajadzīgas, pasaulē tiek radīts mazāk jaunu lietu. Ja jaunas lietas netiek radītas – to radīšanai nepieciešamā enerģija netiek izmantota, tā tiek taupīta, mazāk piesārņojot.</i></p>
<p>KĀPĒC NOTIEK APMAIŅA STARP VALSTĪM?</p> <p>ILGUMS - 30 minūtes</p>	
<p>FRAGMENTS III</p>	
<p>JAUNA MATERIĀLA SKAIDROJUMS</p>	<p>SKOLOTĀJA GRĀMATA</p>
<p>Apmaiņa ļauj mums darīt to, ko mēs protam vislabāk, un apmainīt mūsu darba augļus pret to, kas mums nepieciešams. Ne tikai cilvēki, bet arī valstis ievēro vienu un to pašu filozofiju. To</p>	<p>Vissvarīgākais ir tas, ka skolēns:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zinātu, kāpēc valstis mainījās

apmaiņa ir izdevīga visiem: audzētājiem, ražotājiem, patērētājiem un pārējiem iedzīvotājiem. Bezpārrobežu apmaiņas, es nezinu, vai mums Latvijā būtu mandarīni, kafija un havajiešu masāžas eļļas. Vai arī, ja mums būtu, tie būtu daudz dārgāki.

Spēlējiet spēli un izprotiet pārrobežu apmaiņu!

NOTEIKUMI

1. Apskatiet Jums piešķirtās valsts eksporta preces, novērtējiet to kopējo vērtību
2. Tavs mērķis ir savākt pēc iespējas vairāk punktu un iegūt pēc iespējas vairāk produktu, apmainoties ar kārtīm. Tas padarīs valsti bagātāku un nodrošinās iedzīvotājus
3. Lai sākas apmaiņa! Apmainiet kārtis ar citām komandām, vāciet punktus, dažādus produktus, izveidojiet pievilcīgas tirdzniecības stratēģijas

- *minēto pārrobežu apmaiņu ieguvumus: ražotājiem, patērētājiem, biznesam, valsts ekonomikai*
- *mainītu pārrobežu apmaiņas stratēģiju, mainoties apstākļiem*

Gaita:

- *Sadaliet skolēnus piecās grupās un katrai grupai piešķiriet valsti: Latvija, Jaunzēlande, Šveice, Brazīlija, Ķīna. Parādiet visiem eksportēto preču cenas:
Zelts - 5 punkti par vienību.
Elektronika - 4 punkti par vienību.
Veļa - 3 punkti par gabalu.
Medus - 2 punkti par vienību.
Sojas pupiņas - 1 punkts par vienību.*
- *Katrai grupai izdaliet 10 maiņas kartītes*
- *Lieciat skolēniem aprēķināt valsts eksporta kopējo vērtību*
- *Katras komandas mērķis ir savākt pēc iespējas vairāk punktu, apmainoties kārtīm ar citām komandām*
- *Ļaujiet skolēniem 10 minūtes brīvi mainīties*
- *Pēc 10 minūtēm paziņojiet par globālu situāciju – Brazīlijā valda sausums, tāpēc sojas raža ir ļoti zema, un pupiņu trūkst, tāpēc tās kļūst dārgākas. Atzīmējiet uz tāfeles, ka sojas pupu cena ir palielinājusies no 1 punkta līdz trim punktiem. Ļaujiet skolēniem apmainīties pēc jaunajiem noteikumiem vēl 2 minūtes*
- *Ziņo par vēl vienu jaunu notikumu – Brazīlija ir atklājusi milzīgas jaunas zelta atradnes, kā rezultātā zelta*

JAUTĀJUMI

1. Vai ir valstis, kuru situācija kopš spēles sākuma ir mainījusies – gūti vai zaudēti punkti? Kāpēc tas notika?
2. Kāda ir bagāto valstu pieredze? Kāda ir to valstu pieredze, kuras sākotnēji nebija bagātas?
3. Kuri maiņas objekti bija vispopulārākie? Kāpēc tu domā?
4. Ko var apmainīties valstis, kurās nav derīgo izrakteņu?

piedāvājums ir ievērojami palielinājies un padarījis to lētāku. Katrai komandai Brazīlijai jāatdod 1 gab. Zelts

- *Komandas skaita iegūtos punktus un novērtē rezultātu – vai valsts ir ieguvusi vai zaudējusi naudu. Rezultāti un iemesli tiek apspriesti komandās*

ATBILDES

1. Vai ir valstis, kuru situācija kopš spēles sākuma ir mainījusies – gūti vai zaudēti punkti? Kāpēc tas notika?

Visticamāk, situācija pirms un pēc maiņas būs mainījusies. Ja valstu apmaiņas galvenais mērķis bija iegūt pēc iespējas vairāk punktu un kāda valsts to ir izdarījusi, mudiniet viņus apskatīt, kādas kartes/produkti viņiem pašlaik ir. Tās būs "dārgākās" kartes – zelts, elektronika. Taču iedzīvotājiem vajag dažādas preces, galu galā ar zeltu nevar pietikt.

2. Kāda ir bagāto valstu pieredze? Kāda ir to valstu pieredze, kuras sākotnēji nebija bagātas?

Bagātajām valstīm bija vieglāk tirgoties, jo tām bija preces, ko visi gribēja. Nabadzīgajām valstīm, iespējams, bija jāizdomā unikāla stratēģija, apvienojot kartes ar vairākām precēm, lai padarītu tās pievilcīgākas.

3. Kuri maiņas objekti bija vispopulārākie? Kāpēc tu domā?

Populārākie objekti ir tie, kuriem ir visaugstākā vērtība, tie noteikti ir bijuši visiekārojamākie.

4. Ko var apmainīties valstis, kurās nav derīgo izrakteņu?

Mudiniet skolēnus padomāt par to, kādas varētu būt tādas valsts priekšrocības, kurā nav daudz izrakteņu. Uzsveriet, ka intelekts

un radošums ir svarīgāki par izrakteņiem. Jo pat tad, ja zemē gulstas zelta kārtas, bet neviens to nespēs izrakt - valsts nebūs bagāta. Tāpēc ļoti svarīgi ir ieguldīt izglītībā – tā varētu būt mazas valsts unikalitāte – cilvēki, kas rada produktus ar augstu pievienoto vērtību.

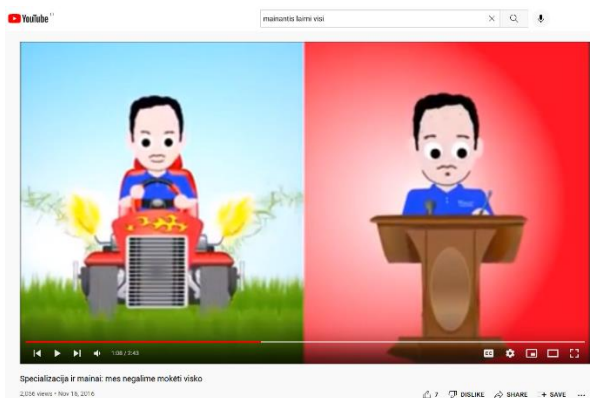
KĀ APMAIŅA MUMS PALĪDZ ATTĪSTĪTIES?

ILGUMS - 6 minūtes

FRAGMENTS IV

JAUNA MATERIĀLA SKAIDROJUMS

Skatiet video par apmaiņu un specializāciju un aprakstiet savus plānus šajā dienā. Atbildiet uz jautājumiem.

SKOLOTĀJA GRĀMATA

Vissvarīgākais ir tas, ka skolēns:

- *apsvērtu, kā apmaiņa ļauj specializēties*
- *paskaidrotu, kā specializācija un apmaiņa ļauj ikvienam pilnveidoties*
- *novērtētu apmaiņas personīgo labumu*

Gaita:

- *kopā ar skolēniem skatīties videoklipu. Ilgums (2:26)*

VIDEO

KAS ART GARDEN JĀDARA ŠODIEN:

1. Zāles pļaušana
2. Nožogojuma būvniecība
3. Mainīt krānu

KAS TEV JĀDARA ŠODIEN:

- 1.
- 2.
- 3.

ART GARDEN SPECIALIZĒJAS:

1. Apmācībā
2. Rakstībā

- *skolēni atbild uz uzdotajiem jautājumiem*
- *pārrunājiet atbildes un pārrunājiet apmaiņas priekšrocības*

ATBILDES

LIETAS, KAS ART GARDEN JĀIZDARA ŠODIEN:

1. Jānopļauj zāli
2. Uzbūvēt žogu
3. Nomainiet krānu

LIETAS, KAS JUMS JĀIZDARA ŠODIEN:

1. Paēst pusdienas
2. Sagatavoties matemātikas pārbaudījumam
3. Nogriez matus

ART GARDEN SPECIALIZĒJĀS:

1. Izglītībā

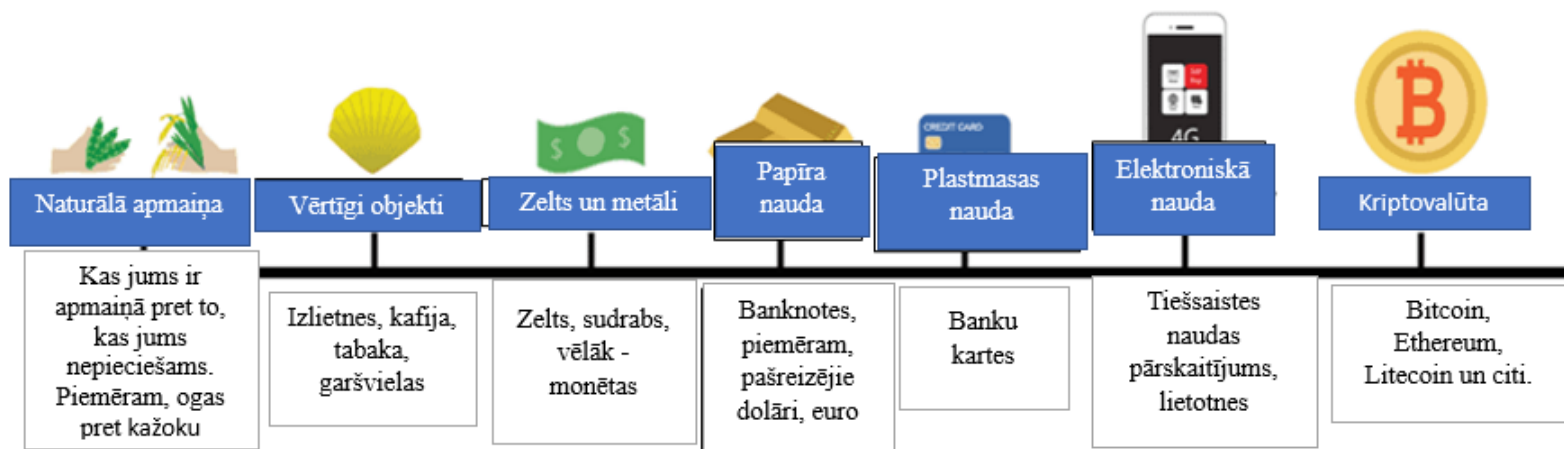
<p>3. Runā</p> <p>4. Videoklipu radīšanā</p> <p>Jūs SPECIALIZĒJATIES (lai labāk iemācītos šādus jautājumus):</p> <p>1.</p> <p>2.</p> <p>...</p> <p>CIK ILGS LAIKS TEV BŪTU VAJADZĪGS, LAI TU PATS PAVEIKTU VISUS PLĀNOTOS DARBUS? Piemēram, pusdienu gatavošana ilgtu 1 stundu, bet kafējnīcā – 20 minūtes.</p> <p>IETAUPĪTO LAIKU IZMANTOŠU –.....</p>	<p>2. Rakstībā</p> <p>3. Runā</p> <p>4. Video klipu veidošanā</p> <p>JŪS SPECIALIZĒJĪETIES (jūsu mērķis ir vislabāk apgūt šādus priekšmetus):</p> <p>1. Es mācos</p> <p>2. Es spēlēju flautu</p> <p>...</p> <p>CIK LAIKA BŪTU VAJADZĪGS VISUS PLĀNOTOS DARBUS IZDARĪT PAŠAM?</p> <p>Piemēram, pusdienu pagatavošanai būtu nepieciešama 1 stunda, kafējnīcā paēst 20 minūtes.</p> <p>Matemātikas pārbaudījumam gatavotos viens - 3 stundas, ar skolotāju - 1 stunda.</p> <p>Es griezu matus 1 stundu, pie friziera - 30 minūtes. Rezultāts?</p> <p>IZPĒTIET LAIKU, KO IETAUPĪJAT – flautas spēlēšanai.</p>
--	---

<p>APMAIŅAI UN SPECIALIZĀCIJAI IR ŠĀDAS PRIEKŠROCĪBAS:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 3. 	<p>APMAIŅA UN SPECIALIZĀCIJA SNIEDZ JUMS ŠĀS PRIEKŠROCĪBAS:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Var uzlabot flautas spēles prasmes 2. Jūs saņemat labākas kvalitātes pakalpojumus (piemēram, matu griezumam) 3. Jūs ietaupāt laiku
<p>PAŠNOVĒRTĒJUMS</p> <p>ILGUMS - 5 minūtes</p>	
<p>Ja apmaiņas nebūtu, tad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 3. <p>Dabiskās apmaiņas piemērs:.....</p>	<p>Ja apmaiņas nebūtu, tad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Par visu būtu jāparūpējas pašam 2. Latvijā būtu ļoti maz un tikai ļoti dārgi ananāsi 3. Mēs nespētu kļūt par profesionāļiem, pilnveidoties kādā konkrētā jomā <p>Dabiskās apmaiņas piemērs: es nomainīju grāmatu pret kleitu</p>

<p>Vērtība atšķiras no cenas, jo..... Piemēram,</p> <p>Šajā nodarbībā es novērtēju sevi, pamatojoties uz šādiem kritērijiem (es atzīmēju):</p> <p>A. Piedalīties diskusijās _____ (atzīme)</p> <p>b. Sekot skolotāja norādījumiem _____ (atzīme)</p> <p>C. Saprast, kas ir apmaiņa _____ (atzīme)</p>	<p>Vērtība atšķiras no cenas, jo vērtība ir subjektīva un katram atšķirīga, savukārt cena ir objektīva, vienāda. Piemēram, ūdens pudeles cena ir viens eiro, tās vērtība izslāpušam cilvēkam ir ļoti augsta, un tam, kurš nevēlas dzert, tā ir bezvērtīga.</p> <p>Šajā nodarbībā es sevi vērtēju (novērtēju) pēc šādiem kritērijiem:</p> <p>a. Piedalīties diskusijās _____ (atzīme)</p> <p>b. . Sekot skolotāja norādījumiem _____ (atzīme)</p> <p>c. Saprast, kas ir apmaiņa _____ (atzīme)</p>
<p>INFOGRAFIKA</p>	
<p>KAS IR APMAIŅA?</p>	

Kā mainīsies apmaiņu objekti?

KĀPĒC CILVĒKI MAINĀS?

JAUTĀJUMI DISKUSIJAI:

Vai mūsdienu pasaulē būtu iespējams dzīvot nevis pērkot lietas, bet mainot to, kas būtu viegli un kas grūti?

Kā apmaiņa saistās ar ekoloģijas tēmu? Kā apmaiņa var veicināt patēriņa samazināšanu, piesārņojuma samazināšanu, enerģijas taupīšanu utt.?

Vai apmaiņa, ja tā atkal "iederas", varētu veicināt klimata pārmaiņu apturēšanu?